

Høringsvar vedr Nasjonale Retningslinjer for psykologutdanningen ved Menneskerettighetsutvalget i Norsk Psykologforening

Det er positivt at en søker å sikre et nasjonalt likeverdig faglig nivå i psykologutdanningen. En slik revisjon gir imidlertid også mulighet til å sikre at de kommende psykologene har felles kunnskap om grunnleggende «verdifyrtårn» ut over metoder og teorier som de skal navigere etter i yrkesutøvelsen. Gjennom utdanningen får de kommende psykologene kunnskap om hvor skadelig det er for mennesker å oppleve alvorlige menneskerettighetsbrudd, og vil derfor kunne si noe om hvilke forhold som krever forebygging og behandling. I lys av dette bør psykologer utdannes til å ha særlige forutsetninger for og være bevisst et moralsk ansvar om å ta til orde mot de destruktive og nedbrytende forholdene som rammer enkeltpersoner og samfunn både lokalt og globalt. I tillegg er vår virksomhet juridisk bundet av menneskerettigheter og konvensjonene Norge har ratifisert. Dette understreker viktigheten av kunnskap om menneskerettighetene og etikk, og således bør disse være slike «verdifyrtårn» alle kommende psykologer kjenner inngående.

Å arbeide som psykolog innebærer ofte at det er ubalanse i maktforholdet mellom en selv som hjelper og de menneskene man skal møte og hjelpe. Det være seg når man skal sette diagnoser, bestemme behandling, bruk av tvang, vurdering av tilregnelighet eller som sakkyndig i rettssystemet. En slik maktubalanse krever høy grad av bevissthet og kunnskap om grunnleggende menneskerettigheter og etiske retningslinjer. Ikke bare må rettighetene respekteres av den enkelte og etterlevelse av høy etisk standard sikres, men studentene bør også opparbeide kunnskap og kompetanse slik at de melder fra dersom andre ansatte eller system bryter de grunnleggende rettighetene eller uetiske valg tas. I lys av sin posisjon bør psykologer kunne bruke sin kunnskap til å ivareta og styrke individets grunnleggende rettigheter, som autonomi, verdighet og likeverd. Mange kommende psykologer vil arbeide i systemer der menneskerettighetsbrudd og krenkelser forekommer jevnlig, herunder psykisk helsevern, habilitering, eldreomsorgen, barnevern og asyl-/flyktningsfeltet. Kunnskap om hvordan fremme rettferdige, likeverdige og tilgjengelige tjenester innenfor utdanning, arbeidsliv, helse- og sosialtjenestene, bør derfor være en viktig del av psykologutdanningen.

For å kunne forvalte dette ansvaret, vil det være av avgjørende betydning at kunnskap om menneskerettigheter og de enkelte rettighetene spesielt gjennomsyrrer *hele* psykologutdanningen. Det samme gjelder etiske retningslinjer for høy etisk standard i yrkesutøvelsen. Slik bør det også komme frem at ferdigutdannede psykologer skal ha kjennskap til og kunne agere i tråd med de grunnleggende menneskerettighetene og etiske retningslinjer (under «Formål»).

Videre bør kunnskap om og evne til å agere i tråd med menneskerettighetene og etiske retningslinjer være spesifisert under punktet om psykologrollen (under «Kompetanseområder, kunnskap»). Samers rettigheter er nevnt spesielt, og Menneskerettighetsutvalget er positiv til at denne gruppen gis mer oppmerksomhet. Likevel mener vi at alle marginaliserte grupper og deres spesielle behov bør fremheves som et kompetanseområde for kommende psykologer. Helt spesifikt bør kjennskap til Menneskerettighetserklæringen og hvordan denne kan og skal brukes i psykologfaglig arbeid med sårbare grupper være nevnt som et kunnskapsområde studentene skal kjenne til.